

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยอิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ และ นโยบายเปิดของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ การเมืองโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้การดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกๆด้านเปลี่ยนแปลงไป อันเป็น ผลมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และภาคที่บริการทันสมัยอย่างไรก็ตาม การพัฒนา ประเทศที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมเป็นหลัก ก่อให้เกิดปัญหา ด้านการกระจายรายได้และปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา รวมทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

มนุษย์ทุกคนเป็นผู้บริโภคทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงย่อมจะได้รับผลกระทบ เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นปัญหา ของสังคมหรือทุกคนที่จะต้องช่วยแก้ไข และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเอาไว้ รวมทั้งทรัพยากร ธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่มีความสำคัญต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศ ประเทศไทยตระหนักดีถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ภายใน ประเทศว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จึงได้กำหนด แนวนโยบายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2521 - 2524 เป็นต้นมา (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2532: 16 - 17)

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยปรับเปลี่ยนไปตามภาวะความผันผวนของ เศรษฐกิจ นักวิชาการระดับชาติของไทยสรุปว่า การพัฒนากำลังคน หรือทรัพยากรมนุษย์เป็น หัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันและยืนหยัด ได้อย่างมั่นคง มีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 จึงได้เน้น คน เป็นศูนย์กลาง การพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมโลกได้อย่างมีความสุขในฐานะปัจเจกบุคคล และเป็นผู้สร้างสรรค์ครอบครัว ชุมชน สังคม

ประเทศชาติ รวมทั้งสังคมโลก ให้เป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สภาพแวดล้อม
ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540: 15)

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของ คน ให้มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถ
รองรับแนวโน้มการพัฒนาของเศรษฐกิจในยุคต่อไป เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2540 : 3)
กล่าวว่า การแข่งขันเพื่อเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ได้เป็นปัจจัยนำไปสู่ความเจริญมั่งคั่ง
ของประเทศเช่นในสังคมอุตสาหกรรมต่อไปการแข่งขันด้านความรู้ ภูมิปัญญา และวิชาการ จะเป็น
เครื่องชี้วัดศักยภาพและความสำเร็จของประเทศนั้นแทน เพราะโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ทรัพยากร
สามารถถูกโยกย้ายข้ามประเทศได้อย่างง่ายดาย ประเทศที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติในประเทศยัง
สามารถนำเข้าทรัพยากร เพื่อมาผลิตในประเทศของตนและส่งออกได้ การย้ายความรู้ โดยผ่าน
คนเข้าไปตั้งฐานการผลิตในประเทศที่มีทรัพยากรมาก รวมทั้งแรงงานก็สามารถโยกย้ายได้อย่าง
เสรีภาพมากขึ้น ประเทศที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ก็สามารถโยกย้ายไปอยู่ในประเทศที่มี
ทรัพยากรมาก เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศอื่นเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้ตนเอง
ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในยุคสมัยนี้ จึงไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไป แต่เป็น คน หรือ
เรียกได้ว่าปัจจัยสำคัญในการแข่งขัน คือคน ไม่ใช่ทรัพยากรชนิดอื่น ดังนั้น คุณภาพของคนใน
ประเทศจึงเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของประเทศนั้นๆ ในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังจะมาถึง

สุพรรณี มีเทศน์ (2539 : 53) กล่าวว่า ปัจจุบันมนุษย์มีการพัฒนาทางสังคม
และทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์เริ่มไม่เพียงพอ
มนุษย์นำสิ่งแวดล้อม มาใช้หรือมาตัดแปลงเป็นปัจจัย ในการอำนวยความสะดวกสบายและต่างมี
เป้าหมายเดียวกัน คือการกินดีอยู่ดีในสังคมที่ตนอยู่ จึงทำให้แต่ละคนแสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการ
เป็นผลให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นกับธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สะสมมานานขยายขอบเขต
ออกไปอย่างช้า ๆ และทวีความรุนแรงขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์ไม่เพียงในการแสวงหาความ
ต้องการทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ถูกกำหนดด้วยความต้องการทางสังคมจิตวิทยาด้วย เช่น
ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมความเชื่อทางค่านิยม
ของสังคม ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือ
ค่านิยม และเจตคติ จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยใช้กระบวนการ การศึกษา

การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกิดจากน้ำ
มือของมนุษย์โดยใช้กระบวนการศึกษานั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2540:3) กล่าวว่า
เป็นผลมาจากการขาดการถ่ายทอดความรู้และให้การศึกษาแก่คนในสังคม ถึงความสำคัญของ
ทรัพยากรธรรมชาติ หลักสูตรการศึกษาถูกกำหนดจากส่วนกลาง โดยไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา ทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ทรัพยากรในท้องถิ่น เนื้อหาวิชามุ่งตอบสนองต่อภาคอุตสาหกรรมและบริการ เน้นความเจริญทาง วัตถุมากกว่าสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทำให้เพาะนิสัยความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่เห็นแก่ส่วนรวมทรัพยากรท้องถิ่นถูกทำลายลง โดยไม่สนใจว่าจะก่อให้เกิดปัญหาตามมา ทางแก้ไขและป้องกันที่สำคัญที่สุด คือ การแก้ปัญหาที่ต้นตอ นั่นคือ การให้การศึกษแก่คนใน สังคมอย่างทั่วถึง ให้ตระหนักถึงความเสียหายร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะในอนาคต กระจ่างรุ่งกับสิ่งแวดลอมโลก จะเข้ามามีอิทธิพลควบคุมประเทศไทย หากคนในประเทศยังไม่มี จิตสำนึกในเรื่องนี้ และอาจนำประเทศไปสู่การกีดกันทางการค้าได้

การศึกษาจึงนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ เนื่องจากการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง ด้านต่างๆตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนาของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนา ซึ่ขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีความสุขและ รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง

ประเทศไทย ในด้านการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่า พพอใจในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบท หรือสภาวะแวดลอมในขณะนั้น การศึกษา สำหรับปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า จะต้องเป็นกระบวนการเตรียมการที่จะนำคนไทย และสังคม ไทยให้ก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทันโลก การวางแนวทางการพัฒนาการศึกษา จะต้องอาศัย การมองวิสัยทัศน์ของคนไทย และสังคมไทย จากการศึกษาวิเคราะห์กระแสโลกาภิวัตน์ สิ่งแวดลอมต่าง ๆ ที่มีจะมีปฏิสัมพันธ์ กับการศึกษาทั้งในแง่ของตัวเหตุและผลกระทบที่จะได้รับ ควบคู่ไปกับการพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคขัดข้องต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ , 2540 ก: 1 - 2)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มองเห็นสภาพปัญหาสิ่งแวดลอม ที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาไว้ในหลักสูตร กลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และได้จัดทำเอกสารเสริมความรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสิ่งแวดลอมศึกษา จัดทำหนังสืออ่านประกอบ และสื่อประเภทวีดีโอ ที่ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยยึดหลักการที่ว่า การปลูกฝังจิตสำนึก ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อการปรับปรุงแก้ไข สภาพแวดลอมที่กำลังเสื่อมโทรม และอนุรักษ์สิ่งแวดลอมไว้ อีกทั้งสร้างความตระหนักในการ ร่วมมือ สร้างสิ่งแวดลอมที่ดีอย่างจริงจัง จะเป็นพื้นฐานให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในชุมชนและ ส่งผลดีต่อประเทศชาติ

นอกจากนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ (2538:9,16) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนจำนวน 2 มาตรฐาน เพื่อให้โรงเรียนปฏิบัติ คือ

1. นักเรียนมีความตระหนัก และสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน
2. วิถีชีวิตของสมาชิกในโรงเรียน เชื่อมต่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างถาวร กำหนดมาตรการ และตัวบ่งชี้ ที่จะประเมินมาตรฐานจำนวน 5 มาตรการ มีร่องรอยการปฏิบัติ 11 ร่องรอย นอกจากนั้นยังมีการประเมินกิจกรรมในการปฏิบัติอีก 25 กิจกรรม

สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นที่ยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่จะแก้ปัญหาและสร้างเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้ และเริ่มมีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 ในการประชุมที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ต่อมามีการประชุมขั้นสุดท้ายของสิ่งแวดล้อมศึกษาในปี พ.ศ. 2520 ที่เรียกว่า The Inter-governmental Conference on Environmental Education กรุงทปิลิซี ประเทศสหภาพโซเวียต และในปี พ.ศ. 2512 ประเทศไทยได้เริ่มบรรจุเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง เพื่อให้โรงเรียน สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2527 จนถึงปี พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพนักเรียน และผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ยังยึดประโยชน์ส่วนตัว ความตระหนักในผลที่จะเกิด ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นั้นน้อยมาก (นิพนธ์ อักษรนำ, 2537: 8) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) ได้สำรวจโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากมลภาวะแวดล้อมเป็นพิษ ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือฝุ่นละออง ซึ่งก่อให้เกิดผลต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียน พบว่ามีโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมากถึง 1,153 โรงเรียน ใน 69 จังหวัด โดยแบ่งผลกระทบจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- เกิดจากฝุ่นถนนลูกรัง 406 โรงเรียน
- กลิ่นและเสียงจากโรงงานอุตสาหกรรม 348 โรงเรียน
- ฝุ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม 203 โรงเรียน
- ฝุ่นละอองโรงไม้หิน เหมืองหิน 89 โรงเรียน
- ฝุ่นจากโรงสีข้าว พืชไร่อื่นๆ 45 โรงเรียน
- ฝุ่นจากโรงงานปูนซีเมนต์ 37 โรงเรียน
- และอื่นๆ อาทิ การเผาป่า เผาขยะอีก 25 โรงเรียน

ในจำนวนนี้ มีอยู่ 7 จังหวัดที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ สระบุรี สงขลา สมุทรปราการ ลำปาง ระยอง ยะลา และนราธิวาส สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไข ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนได้จัดหาอุปกรณ์การป้องกันฝุ่นละออง การประกันด้านสุขภาพอนามัย และติดตั้งระบบสปริงน้ำ เพื่อลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองในโรงเรียนที่มีปัญหารุนแรง ในด้านการแก้ปัญหาระยะยาว ได้มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา และรณรงค์ให้ปลูกต้นไม้ในโรงเรียน (กปช.ล้อมคอก 1,153 โรงเรียนพัฒนาพิช, 2541: 12)

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มประสบการณ์ที่เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่มีการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา รวมอยู่ด้วย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 64.41 ในปีการศึกษา 2536 เฉลี่ย ร้อยละ 64.51 ในปีการศึกษา 2537 ในปีการศึกษา 2538 และในปีการศึกษา 2539 มีผลสัมฤทธิ์เท่ากัน คือ ร้อยละ 64.51 เมื่อเทียบกับเป้าหมายของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง , 2540 : 47)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง ได้ประเมินกิจกรรมในโรงเรียนตามแนวทางมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ยทั้งอำเภออยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กิจกรรมที่มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากคือ กิจกรรมที่ 11 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศึกษาโดย บูรณาการกับทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือสอดแทรก ในกิจกรรมอื่นๆ กิจกรรมที่ 25 การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ มีการดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ผ่านมา เป็นการจัดบริการด้านความสะดวกและเกิดความปลอดภัยในโรงเรียน มุ่งเน้นให้ทุกคน ในโรงเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ แต่ยังไม่ได้คำนึงถึง ปัญหาอันอาจจะเกิดขึ้น จากการจัดสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียน และส่งผลต่อตัวนักเรียน ในด้านที่ต้องการจะบ่มเพาะนิสัยเพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และมุ่งเน้นให้นักเรียนมีวิถีชีวิต ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจว่าปัจจุบันพฤติกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง เป็นอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่ง ผลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน และปัจจัยแต่ละด้านส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียน อย่างไร ทั้งนี้ผลการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โรงเรียน สามารถผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และมีความพึงพอใจในระดับดีมากทุกโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง

สมมุติฐานในการศึกษา

1. ปัจจัยการมีแบบอย่างด้านการปฏิบัติที่ดี ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัจจัยทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความรู้ความเข้าใจปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบความคิด

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความต้องการ ที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน และแสดงเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

เนื้อหา ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งหวังที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน 5 ด้าน คือ การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำ การใช้กระดาษ การรักษาความสะอาด และการอนุรักษ์ต้นไม้ ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก

การเป็นแบบอย่างการปฏิบัติ

- การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
- การประพฤติปฏิบัติของครู
- การประพฤติปฏิบัติของครอบครัว

2. ปัจจัยภายใน

2.1 ทักษะติดต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การใช้ไฟฟ้า
- การใช้กระดาษ
- การใช้น้ำ
- การอนุรักษ์ต้นไม้
- การรักษาความสะอาด

2.2. ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่อง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

ตัวแปรอิสระ

1. ปัจจัยภายนอก

การเป็นแบบอย่างการปฏิบัติ

2. ปัจจัยภายใน

2.1. ทักษะติดต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.2. ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่อง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ด้านต่างๆ ดังนี้ การใช้น้ำ การใช้ไฟฟ้า การใช้กระดาษ การรักษาความสะอาด การอนุรักษ์ต้นไม้

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

นักเรียนประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2541

พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านอนุรักษ์ และไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะเน้นในด้านพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การใช้ไฟฟ้า หมายถึงพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าในชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน
2. การใช้น้ำ หมายถึงพฤติกรรมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน
3. การใช้กระดาษ หมายถึงพฤติกรรมการใช้ และจัดการกระดาษที่ใช้แล้ว ในชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน
4. การรักษาความสะอาด หมายถึง พฤติกรรมการรักษาความสะอาด อาคารสถานที่ บริเวณที่เป็นสภาพแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน
5. การอนุรักษ์ต้นไม้ หมายถึง พฤติกรรมการปลูกและการดูแลรักษาต้นไม้ ที่เป็นสภาพแวดล้อม ของนักเรียน ทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน

พฤติกรรมด้านต่างๆเหล่านี้ วัดจากแบบสอบถามของนักเรียน ที่ผู้ศึกษาจัดสร้างขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยด้านต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนประถมศึกษา ทำให้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษาได้แบ่งปัจจัยที่จะทำการศึกษาเป็น 2 ด้าน คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่นักเรียนสามารถพบเห็นได้ ในชีวิตประจำวันทั่วไป ทั้งในโรงเรียน และที่บ้าน ซึ่งในครั้งนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

การเป็นแบบอย่างการปฏิบัติ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม ของบุคคลอื่นที่นักเรียนสามารถพบเห็นเป็นปกติ ในวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การประพฤติปฏิบัติของครู และการประพฤติปฏิบัติในครอบครัวของนักเรียน ใน

เรื่อง การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำ การใช้กระดาษ การรักษาความสะอาด และการอนุรักษ์ต้นไม้ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ วัดโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

2. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยภายในส่วนบุคคลของนักเรียนประถมศึกษาแต่ละคน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ทักษะคิด ต่อบัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึก ความพอใจ หรือความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อบัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันใน 5 ด้าน คือ การใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำ การใช้กระดาษ การรักษาความสะอาด และการอนุรักษ์ต้นไม้ วัดโดยใช้ แบบวัดทัศนคติที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

2.2 ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั่วไป วัดโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

2.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับรู้ด้านข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน จากสื่อ สิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อการสอนของครู แผ่นภาพ โปสเตอร์ต่างๆ วัดโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น